

zijn onderzoek en studie wijdt. Maar studie is niet alleen afhankelijk van geestdrift, ook van vlijt en van volharding. Het werk van Dr Karsemeyer is vooral een demonstratie van de laatste twee eigenschappen.

Dr W. A. P. Smit, die voor enkele jaren bij denzelfden uitgever een studie over „De Dichter Jacobus Revius” gaf, had door zijn onderwerp een belangrijken voorsprong op Dr Karsemeyer. Aan een figuur als Revius heeft men meer houvast. Hij was een man, die op elk gebied kóós. Weifelen was hem vreemd. We kennen Revius door een goede gravure als een man van staal: eer een Hollandsch vlootvoogd dan een predikant. Maar boven de gravure staat: Amor Christi vincit, de liefde van Christus overwint. Dit ondubbelzinnige uiterlijk en deze ondubbelzinnige levensspreuk typeeren het leven van den grooten Calvinistischen dichter. Aan zulke persoonlijkheden geeft een schrijver met liefde en met bewondering zijn studie.

Hier komt nog bij, dat de dichter Smit dieper in het leven van den dichter Revius kon doordringen, dan de energieke vorschier Karsemeyer in het leven van den dichter De Decker. Rustig en eerlijk ontleedt Karsemeyer De Deckers poëzie, maar de flitsende zwaardslag van de critiek, of ook de vlam van vurige bewondering wordt in zijn studie gemist. Onzes inziens was zoowel voor het een als het ander meer dan eenmaal gelegenheid geweest.

Toch zijn we voor de studie van Dr Karsemeyer zeer dankbaar. Allereerst, omdat zij een juist kijk op het leven der Calvinisten in de 17e eeuw mogelijk maakt. Nog al te vaak wordt de opvatting gehuldigd, dat de bevolking der Zeven Verenigde Nederlanden in dien tijd bestond uit een groep rotsvaste Calvinisten, enkele weggedoken Remonstranten, en een belangrijke groep Roomsch. Deze studie toont opnieuw aan, hoe het leven van menig Gereformeerde meer breed dan diep was; ze laat duidelijk zien, hoe grof de onkunde en hoe zwak de liefde was jegens de kerk bij een figuur, die bij eerste vluchtige kennismaking een bouwer van Calvinistische cultuur schijnt. Drie eeuwen geschiedenis hebben dit verschijnsel niet vernietigd.

Maar ook zijn wij dankbaar, dat deze studie nadrukkelijk aandacht vraagt voor een religieus dichter, van wien niet heel veel meer dan de naam bekend was. Dr Karsemeyer heeft enkele gedichten gepubliceerd, die vrijwel onbekend waren en die men wel niet naast Vondel en Hooft, maar zeker na Vondel en Hooft noemen kan. Er zijn

POPULAIR-WETEN- SCHAPPELKE SCHETSEN

Sergius Paulus. Hand. 13 : 4-12.

III.

In Efeze hadden velen dure boeken gekocht om deze mysterieuze macht over de „werkelijkheid” te verkrijgen. Velen waren ook geheel onder de macht van booze geesten geraakt, zenuwachtig als ze waren geworden. Maar toen Paulus kwam met de verkondiging der waarheid Gods, toen hadden ze er genoeg van en zij brachten die mooie dure boeken op een hoop om ze te verbranden. Voor meer dan 20.000 gulden aan ijdele kunsten, aan nietswaardigen rommel.

Alles bij elkaar genomen, wat gaf al dat mysterieuze?

Wat geeft die vereering voor het „werkelijke”, voor het mysterieuze leven, voor een dansende tafel, voor een kinderachtige mededeeling van dooden?

Wat schiet een man als Sergius Paulus toch op met „Ulemas”!

Leert hij er één tarwesoort meer door kennen? Wordt er één zieke door genezen? Een duivel bezworen? Een doode opgewekt? Helpt het hem bij de raadsvergaderingen? Beloofd het hem verlossing? Vertelt het hem van den Schepper der wereld? Brengt het hem bij dien God? Verzoent het hem met dien Almachtige, zoo, dat deze weer met hem te doen wil hebben?

Komt God Zich openbaren aan hem en vertellen wat Hij met hem voor heeft? Nu — en straks na zijn dood?

Arme levensfilosofie van Ulemas. Kleine kinderachtige macht over het mysterie.

Geen wonder, dat Lucius Sergius Paulus zeer zocht Barnabas en Saulus te hooren, de gezanten van den Allerhoogste van wien men wondere verhalen deed. God neigde het hart van den verstandigen Romein om Zijn Waarheid te hooren.

Geen wonder ook, dat de afvallige Jood Ulemas de predikers wederstond. Als God komt tot Sergius Paulus, dan is het met Ulemas gedaan. Dan wordt de ijdelheid en het Satanswerk, de verblin-

„beroemdheden”, die ver bij De Decker achter blijven. Mogen we op een goede bloemlezing uit De Deckers werk rekenen? Na de schitterende uitgave van „Goede Vrijdag” bij Boots en Stols — wij misten deze uitgave in de bibliografie — blijft er nog genoeg stof over.

Ten slotte danken wij Dr Karsemeyer, dat hij zoo duidelijk laat blijken op welke gronden zijn oordeel rust. Deze studie is in den besten zin — althans wat de critiek op de levensbeschouwing van De Decker betreft — principiëel. In dit opzicht voldoet ze ons meer dan de Revius-studie van Smit.

A. KUIPER.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Eenige opmerkingen over en naar aanleiding van „Geboortebepijking” door T. Oldenburger. 1)

IV.

In ons vorig artikel zagen we, hoe het te betreuren viel, dat Oldenburger het vraagstuk der geboortebepijking niet in breeder verband geplaatst heeft. Daardoor bleef het boek te veel aan de oppervlakte en beperkte het zich te veel tot een aangeven van de middelen om het Neo-Malthusianisme als georganiseerde beweging te bestrijden en zijn invloed ook op de geloovigen tegen te gaan, terwijl het niet teruggreep op de diepere oorzaken, waarvan het een logisch gevolg was. Teveel werd zoo een symptoom bestreden en de wortel van het kwaad onaangestast gelaten. Door ons werd toen betoogd, hoe er een verband bestaat tusschen de ontwikkeling van het wereldleven onder invloed van ongelooft en revolutie en de toenemende geboortebepijking, onverschillig, of deze nu door de „middelen” van het Neo-Malthusianisme of door andere practijken was tot stand gekomen. We meenden, dat een onderzoek daarnaar van de grootste beteekenis moest wezen, omdat daaruit te constateeren zou zijn, in hoeverre ons Christelijk leven door denzelfden geest was aangetast, waar toch ook in eigen kring een duidelijke daling van het geboortecijfer viel waar te nemen en deze daling al heel moeilijk be-

1) „Geboortebepijking voor geloovigen en ongelooften”, een zuiver critische beschouwing van de theorie en de practijk en van de argumenten voor en tegen deze beweging, door Teunis Oldenburger, Th. H. Th. D. Vertaling van Dr A. Dupont, schrijver van „Het Huwelijk”. Uitg. H. A. van Bottenburg N.V., Amsterdam.

ding in dienst van de leugen verbroken.

Barnabas en Saulus predikten de waarheid omtrent God die alles schiep en die alle menschen den adem in de neusgaten gaf.

Ook van Gods gerechtigheid en oordeel. En van Jezus, den man van Nazareth, die gestorven was en weer opgestaan, die nu in den hemel was en die straks zou terugkomen om te oordeelen en om te behouden een iegelijk die in Hem geloofte.

Dat was geen abstract begrippenspel.

Zakelijke waarheid was het.

En dat was geen ijdele kunst — maar waarheid omtrent de werkelijke wereld van nu en van straks.

Dat raakte geen hooger Ik van Sergius Paulus, maar dat raakte zijn handen en voeten, zijn oogen en zijn mond, zijn bewustzijn en hart en nieren — dat raakte zijn verleden en toekomst en zijn Romein-zijn, alles was hier in begrepen.

Elymas trachtte hem van 't geloof af te houden. Hij trachtte de woorden van God, die Paulus zakelijk sprak, mystisch te misduiden. Zooals de levensfilosofen onder de afvallige Christenen spreken van 't mysterie van Jezus, van mysterieuze geloofskennis enz. enz. en dat dat wat anders is dan het gewone leven. Zalig, dat is iets godsdienstigs, dat beteekent niet gelukkig zijn — gelooven dat is iets mystisch, niet: God op Zijn Woord vertrouwen van ganscher harte — opstanding, dat is iets mystisch, niet: uit den put op 't kerkhof komen.

Zóó stond Elymas den weg des Heeren, de waarheid Gods te verdraaien — opdat de proconsul maar zijn wetenschap zou blijven waardeeren.

Zoo stond deze Jood Gods Woord tegen bij den Romein.

En toen kwam Paulus, die zich anders bescheiden achter Barnabas hield, naar voren — vervuld met den Heiligen Geest tegen zijn volksgeenoot Bar Jezus — en toen kwam de kracht van den vloek des Verbonds over afvallige Joden uit: Paulus hield de oogen strak op den Jood en zeide:

O gij kind des duivels, vol van alle bedrog en van alle arglistigheid, vijand van alle gerechtigheid! zult gij niet ophouden te verdraaien de rechte wegen des Heeren?

Gij meent geheime krachten te beheerschen — nu, zie, de hand des Heeren is tegen u en gij zult blind zijn en de zon niet zien voor een tijd.

En terstond viel op den man Gods oordeel van donkerheid en duisternis...

schouwd kon worden als vrucht van eigen levensbeginsel.

Nu ligt zulk een onderzoek niet in het bestek van deze artikelen. Maar toch wil ik er iets van zeggen, om mijn bedoelingen te verduidelijken.

...

Het is, zooals door ons dan reeds meer dan eens opgemerkt werd, speciaal het beginsel der Fransche revolutie, dat den weg tot de moedwillige geboortebepijking gebaad heeft. Zeker, de diepste grond van haar ontstaan ligt in de verlatenheid van God en Zijn gebod. Maar op zichzelf behoeft dit laatste niet te leiden tot een vermindering der geboorten. We zien, hoe in Duitschland het nationaal-socialisme krachtens zijn wezen een sterke tegenstander is van het Neo-Malthusianisme. Maar deze tegenstand komt waarlijk niet voort uit motieven van Christelijk-godsdienstigen aard.

Maar hier is het de leus van vrijheid, gelijkheid en broederschap, die de menschheid betovert. De rede is nog altijd de godin, die men aanbidt en van wie men alle hulp verwacht. Met haar breekt men af wat in de historie geworden is en daarin haar zedelijke waarde had. Niet Schrift en historie bepalen de gedragslijn, maar wat geboren wordt uit het intellect. En wat is er dan natuurlijker dan te eischen, dat ieder mensch dezelfde aanspraken mag laten gelden op vrijheid en geluk? Alle belemmeringen, die daaraan in den weg staan, moeten worden opgeruimd. Aan een ieder moet de grootste mogelijke gelegenheid gegeven worden om van het leven te genieten.

Toen dan ook in de 19de eeuw wetenschap en techniek de wereld in ruime mate verrijkten, sprak het haast vanzelf, dat men trachtte deze goederen zooveel mogelijk voor een ieder toegankelijk te maken. Zoo werd hoe langer hoe meer het zwaartepunt van het leven verlegd naar het heden en naar wat men daarvan genieten kon in plaats dat men de beteekenis van het heden zag in het licht van Gods Openbaring. Steeds grooter nadruk werd gelegd op de veraangenaming van het leven.

Ook de ontwikkeling van de grootstad droeg het hare er toe bij om het leven in deze richting te ontwikkelen. Tradities werden losgelaten, de familieband werd losser. De stad bood alles, wat men maar wenschen kon. De mensch kon zich hier uitleven. Het besef van verantwoordelijkheid tegenover het gezin, den naaste en het nageslacht werd overwoekerd door den drang om ook zijn deel te krijgen aan het groote feestmaal des levens. En wat vroeger plicht was, harde plicht

Wat moet dat schrikkelijk zijn voor een mensch! Wat heeft die man met macht over mysterieuze dingen de hand Gods gevoeld... voorbode van de buitenste duisternis — waarvan zijn vader hem in zijn jeugd allicht had verteld.

Angstig tastend loopt hij rond om geleide te zoeken.

Doch hoe heeft ook de omgeving verplet gestaan. Hier was een kracht geschied tot bevestiging der waarheid.

't Ging om die waarheid.

Niet om doode begrippen als in de wijsbegeerte. Ook niet over mysterieuze kunsten die geen zakelijk nut deden.

Maar hier was openbaring van God den Almachtige. Hier was belofte van opstanding des vleesch en eeuwig leven — en van verzoening met God — en van gemeenschap met dien Onbekenden God, die nu bekend was geworden.

Lucius Sergius Paulus was geheel verslagen over deze leer van den Heere Jezus.

En hij geloofde.

Hier was de kracht des Evangelies heerlijk geopenbaard.

De eenvoudige prediking van Barnabas en Saulus was wijzer dan de wijsheid van Griekenland.

De zakelijke kracht dezer waarheid was ingrijpende dan de ijdele kunsten der magiërs.

Niet de wetenschap en niet het leven als mysterie — maar de gewone zakelijke mededeelingen van de waarheid omtrent de belangrijkste dingen van ons leven, gedaan in opdracht van den Man in den hemel, Die Gods Zoon is — dat was krachtige leer en 't was meteen levend.

Gods Woord is levend en krachtig.

...

En als dan Saulus zoo op den voorgrond gekomen is tegen het heidendom en meteen tegen het valsche Jodendom, dan noemt Lucas hem niet meer Saul — de Joodsche vorm — maar Paulus — de Grieksche vorm.

Hij wordt den Grieken een Griek om Gods Werk te doen.

Hij had zoo gaarne Jeruzalem bekeerd, maar zelfs de gemeente van Jeruzalem heeft nooit met Paulus kunnen opschieten — hij behoorde aan de heidenwereld, niet aan de Joden. God had hem uitverkoren om Paulus te zijn en niet als Saul onder de Christenen uit de Joden te werken.

A. JANSE.

vaak, wat ring vroeg die het le men op a

Ook de deels uit h De rechter vrouw wo van den n het gezin, het zwoeg voor de v zelfontzeg herhaalde aankloeten, de mogelij voor geno van mee vloed van begeerlijk daarvan l eerste pla werd. De tendenzen ning van wenning v vroeger af van de au gezin.

Ook de aardsche voor zich rijker, naa mogelijke hoogste le blijven of den invloe man, die v voornamen tus' woort de gehele ziel? we maatschap keling niet door scho en geraakt sef van v den naaste heid tot h grond of i

Als uity geerten et hoe meer zich een zi leven. Wa de hinder geruimd, c persoon z meer wot het mense door uitw wel een : alles, wat den overg kan de v deren niet van het le moet zich om te ver niet te h zoo ziet terwijl de tal midde aangena gekend z een onrus neerslach leurstellin meer de v lichamelij Welnu, l levensangi een onmi wikkeling alleen het van geboe nisme toe het huwe komen. W eeuw was leeren ke hier-benec zou er toe te maken.

Met dez Maar ze de vraag der werel te veel he in plaats, ook wij n hebben er weest, da niet is te aan ons kinderen veel die v weinig ge gehoorzaa in ons is.